

Zpr@vodaj

ČSSZ

Mateřská a časté otázky, **str. 1** • Odpovědi k rodičovskému příspěvku, **str. 3**

Nejčastější otázky k mateřské a rodičovské

Radostná událost narození nového potomka s sebou nese mnoho praktických otázek týkajících se pomoci od státu v průběhu mateřství. V základě se jedná o tzv. mateřskou a posléze rodičovskou, dva finanční příspěvky, které se od sebe zásadním způsobem liší. V jádru jsou však oba určeny pro čerstvé rodiče, aby jim usnadnily období péče o miminko po porodu a v následujícím období. Pojdme si proto na několik základních otázek odpovědět.

Mateřská vs. rodičovská

Ujasněme si nejprve základní pojmy. Peněžitá pomoc v mateřství (PPM), běžně známá jako tzv. „mateřská“, se poskytuje v první řadě pojištěnkám z důvodu narození dítěte.

Rodičovský příspěvek (RP), známý také jako tzv. „rodičovská“, je oproti tomu dávkou státní sociální podpory v péči o dítě, kterou vyplácí Úřad práce ČR.

Kdo má nárok na mateřskou

Vezměme to postupně a začneme peněžitou pomocí v mateřství. O nároku na PPM rozhoduje příslušná OSSZ. Základním předpokladem pro nárok na PPM je účast na nemocenském pojištění v době nástupu na PPM, tedy být zaměstnancem s odvodem pojistného na sociální zabezpečení z příjmu nebo OSVČ, která si platí dobrovolně nemocenské pojištění. Nemocensky pojištěn musí být žadatel alespoň 270 kalendářních dní v posledních dvou letech před nástupem na dávku (nemusí být splněno pouze u jednoho zaměstnavatele, doby pojištění lze sčítat), u OSVČ pak navíc platí podmínka nejméně

180 kalendářních dnů účasti pojištění v období jednoho roku před dnem nástupu na mateřskou.

Pro bývalé zaměstnankyně platí po ukončení zaměstnaneckého poměru ochranná lhůta až 180 dní od zániku pojištění (u kratších zaměstnání však trvá ochranná lhůta jen tolik dnů, kolik trvalo skončené zaměstnání). Pokud by nárok na PPM nebyl přiznán (ani se nevyplácelo nemocenské), následuje ode dne porodu čerpání rodičovského příspěvku.

Žena má nárok na PPM zpravidla 28 týdnů. Pokud pečuje o vícero dětí, prodlužuje se podpůrná doba

na 37 týdnů. V takovém případě je třeba nárok doložit prohlášením, že pojištěnka po uplynutí podpůrné doby 28 týdnů nadále pečuje alespoň o dvě ze současně narozených dětí. Prohlášení je třeba zaslat na příslušnou OSSZ.

I otec dítěte (nebo manžel ženy, která dítě porodila) se může z různých důvodů rozhodnout pro nástup na mateřskou. V takovém případě žádá o dávku tiskopisem [Žádost o peněžitou pomoc v mateřství při převzetí dítěte do péče.](#)

pokračování na straně 2...

Nejčastějším důvodem je dohoda s matkou dítěte. Zaměstnanec žádost odevzdá u svého zaměstnavatele, OSVČ u příslušné OSSZ. Prvních 6 týdnů po porodu má ale na PPM nárok výhradně matka, otec tedy může (za splnění stejných podmínek pojištění) žádat až pro období po šestinedělí. Ochranná lhůta pro PPM u mužů činí jen 7 kalendářních dnů po skončení zaměstnání, u OSVČ po zániku účasti na nemocenském pojištění.

Otcovská dovolená

Již více než čtyři roky mohou tatínci zůstat s novorozencem na otcovské. Základní podmínkou nároku je účast na nemocenském pojištění a zápis v rodném listu dítěte. Podpůrčí doba otcovské je 14 kalendářních dnů, přičemž tatínkům náleží 70 % redukovaného denního vyměřovacího základu za kalendářní den. Více o otcovské na [webu ČSSZ](#).

V případě, že žádá o PPM studentka, nevzniká jí v době studia na dávku nárok a ode dne porodu má nárok pouze na rodičovský příspěvek. Doba studia se může do pojištění započítat jen v případě úspěšného ukončení studia a následného nástupu do zaměstnání, které založí účast na pojištění, ale ještě nesplní podmínku pojištění celých 270 dnů. Totéž platí i v případě zahájení samostatné výdělečné činnosti u OSVČ, která je i dobrovolně účastna nemocenského pojištění.

Žádost a nástup na mateřskou

Žádost o dávku se podává na předepsaném tiskopisu *Žádost o peněžitou pomoc v mateřství*, který vydává ošetřující lékař – gynekolog. V případě zaměstnaneckého poměru je třeba vyplněný tiskopis odevzdat u svého zaměstnavatele, který jej odevzdá příslušné OSSZ, osoby samostatně výdělečně činné podávají žádost na příslušnou OSSZ přímo.

Dávku může matka začít pobírat 8–6 týdnů před očekávaným dnem porodu s tím, že si tento termín v tomto rozmezí určí sama. Pokud by si jej neurčila sama, počítá se za něj první den šestého týdne před očekávaným dnem porodu. V případě, že by se rozhodla i po tomto datu pracovat, může, nicméně poběží jí již od šestého týdne před plánovaným porodem podpůrčí doba a dávka jí bude poskytována až od nástupu na mateřskou dovolenou. Dávku je tedy možné čerpat po zmíněnou podpůrčí dobu 28 týdnů. Poté je možné začít čerpat rodičovský příspěvek. O ten je třeba zažádat na Úřadu práce ČR

a věnovat se mu budeme v druhé části Zpr@vodaje ČSSZ.

Výpočet mateřské

Výši peněžitě pomoci v mateřství si můžete vypočítat sami. Potřebujete znát své příjmy od svého zaměstnavatele za posledních dvanáct měsíců před nástupem na dávku, z nichž stanovíte denní vyměřovací základ. U OSVČ se vychází z úhrnu měsíčních základů pojistného v rozhodném období před nástupem na dávku. Výše PPM pak činí 70 % redukovaného denního vyměřovacího základu za kalendářní den.

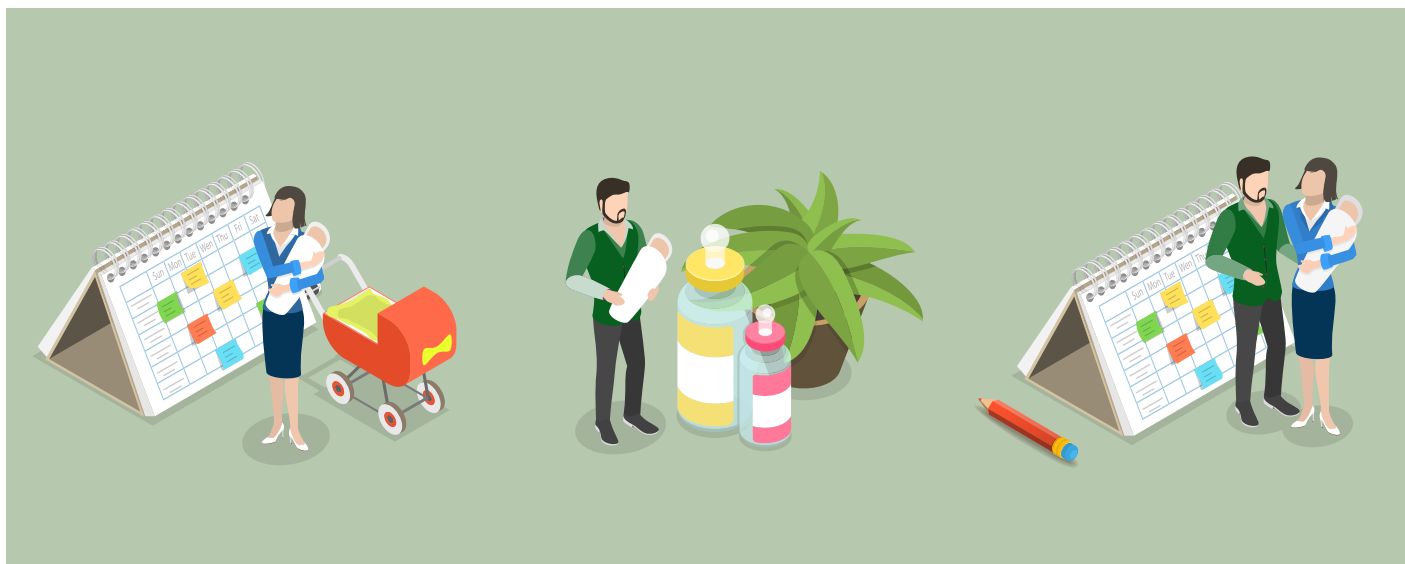
pokračování na straně 3...

Výpočet peněžitě pomoci v mateřství podle zákona č. 187/2006 Sb.

Počet kalendářních dnů peněžitě pomoci v mateřství	196 dnů
Vyměřovací základ (měsíční)	40 000 Kč
Denní vyměřovací základ (DVZ) pro PPM neredukovaný	1 315,07 Kč
orientačně odpovídá průměrnému měsíčnímu příjmu cca	40 000 Kč
Peněžitá pomoc v mateřství	179 732 Kč

Podrobný výpočet peněžitě pomoci v mateřství

Redukce denního vyměřovacího základu (DVZ)		
do 1 298 Kč	redukce na 100 %, tj. na	1 298 Kč
nad 1 298 Kč a do 1 946 Kč	redukce na 60 %, tj. na	10,24 Kč
nad 1 946 Kč a do 3 892 Kč	redukce na 30 %, tj. na	0 Kč
nad 3 892 Kč	nezohledňuje se	
Redukovaný DVZ		1 309 Kč
Peněžitá pomoc v mateřství	70 % z 1 309, tj. 917 × 196 dnů	179 732 Kč
Peněžitá pomoc v mateřství		179 732 Kč

... pokračování ze strany 2

Redukční hranice pro jeho výpočet jsou tři a každý rok se aktualizují. V roce 2022 platí, že s denním vyměřovacím základem ve výši do 1. redukční hranice (1 298 Kč) se počítá s celým denním vyměřovacím základem, z částky nad 1. redukční hranici a do 2. redukční hranice (1 946 Kč) se započítává 60 %, z částky mezi 2. a 3. redukční hranicí (3 892 Kč) se započítává 30 %, k částce nad 3. redukční hranicí se nepřihlíží.

Na [stránkách MPSV](#) pak naleznete kalkulačku, která vám s výpočtem orientační výše mateřské pomůže.

Přivýdělek na mateřské

Je možné pobírat PPM a zároveň si přivydělávat? Možné to je, důležité je, aby se jednalo o jiné zaměstnání, než ze kterého se vyplácí dávka.

OSVČ pobírající PPM nemusí živnost přerušovat, ale ani ji nemohou osobně vykonávat. To je možné pouze prostřednictvím svých zaměstnanců nebo spolupracujících osob. Výkon samostatné výdělečné činnosti není nutno přerušovat ani v případě přivýdělku z titulu zaměstnance.

Kdo má nárok na rodičovský příspěvek

Po peněžité pomoci v mateřství přichází na řadu rodičovský příspěvek, který vyplácí Úřad práce ČR. Příspěvek čerpá rodič, který po celý

kalendářní měsíc osobně, celodenně pečuje o nejmladší dítě v rodině, které nedosáhlo 4 let věku. Nárok na dávku má tedy matka nebo otec dítěte, případně jeden z adoptivních rodičů nebo pěstounů, pokud se nejedná o svěření dítěte rozhodnutím soudu na přechodnou dobu.

Jak o dávku požádat

O rodičovský příspěvek je třeba požádat na příslušném formuláři včetně potřebných příloh na kontaktním pracovišti ÚP ČR dle místa vašeho bydliště. Žádost můžete vyplnit a odeslat také [online](#) z domova prostřednictvím Identity občana, přes datovou schránku nebo e-mailem s uznávaným elektronickým podpisem. Podrobnější informace o možnosti elektronické komunikace s ÚP ČR najdete na jeho [webu](#). Žádost můžete podat i v písemné formě na podatelně daného pracoviště nebo třeba poslat poštou. O dávku může rodič požádat až tři měsíce zpětně, ale ne dříve než od data, kdy na ni vznikl nárok. Není tedy třeba hned po porodu spěchat na ÚP ČR.

K žádosti je třeba přiložit rodný list dítěte a průkazy totožnosti obou rodičů. Dále je třeba doložit [Potvrzení o nároku na dávky \(náhrady\) ovlivňující nárok a výši rodičovského příspěvku](#), které však nemusí dokládat rodič, jenž pobíral peněžitou pomoc v mateřství (PPM) od ČSSZ a ke stanovení měsíční výše rodičovského příspěvku chce využít svůj denní

vyměřovací základ (DVZ). Úřad práce ČR si potřebné údaje zajistí elektronickou cestou z databází poskytovaných ČSSZ.

Rodič, který nepobíral PPM a lze mu stanovit DVZ, jenž použije pro volbu výše rodičovského příspěvku, pokud chce provést volbu výše dávky převyšující 13 000 Kč (v případě vícero dětí 19 500 Kč), dokládá [Potvrzení o denním vyměřovacím základu ovlivňujícím výši rodičovského příspěvku](#). Stejný formulář dokládá také rodič, kterému ke dni narození dalšího nejmladšího dítěte do rodiny lze stanovit denní vyměřovací základ, který chce využít pro účely jednorázové výplaty nedočerpané části z celkové částky rodičovského příspěvku na dítě, které přestalo být nejmladším dítětem v rodině.

Od kdy se rodičovská čerpá

Rodičovský příspěvek se čerpá obvykle po peněžité pomoci v mateřství. V případě, že rodiči nevznikl nárok na peněžitou pomoc v mateřství (popsáno výše), rodičovský příspěvek může čerpat již ode dne narození dítěte.

Dávku je poté možné pobírat až do vyčerpání celkové částky, nejdéle však do 4 let věku nejmladšího člena rodiny.

Jaká je výše příspěvku

Od 1. ledna 2020 je celková výše

pokračování na straně 4...

rodičovského příspěvku na celé období stanovena na 300 000 Kč, v případě vícerčat na 450 000 Kč.

Měsíční výši čerpání příspěvku si může rodič volit. Rozhodující je výše denního vyměřovacího základu pro stanovení PPM nebo nemocenského v souvislosti s porodem nebo převzetím dítěte, pokud lze alespoň jednomu z rodičů stanovit (stanovuje OSSZ). Rodič může měsíčně čerpat částku odpovídající až 70 % třicetinásobku denního vyměřovacího základu, což odpovídá zhruba měsíční výši mateřské, v případě vícerčat pak 1,5násobku uvedeného výpočtu.

Maximální hranice čerpání příspěvku pro rodiny, které nedoloží svůj příjem, je ve výši 13 000 Kč (u vícerčat 19 500 Kč).

Volbu výše rodičovského příspěvku je možno měnit tak, jak rodič potřebuje. Požádat o změnu je možné příslušné pracoviště ÚP ČR vždy jednou za tři měsíce. Je tedy jen na rodiči, za jak dlouho se rozhodne vyčerpat rodičovský příspěvek.

Souběh s prací, jesle, školka...

Zda rodič pracuje, nemá vliv na nárok na rodičovský příspěvek. Během pobírání rodičovského příspěvku

může rodič nastoupit do zaměstnání nebo vykonávat samostatnou výdělečnou činnost. Výše výdělku ani počet odpracovaných hodin se nesledují. Podstatné je, aby rodič, který dávku pobírá, zajistil řádnou a celodenní péči o dítě.

Za tuto skutečnost se považuje i umístění dítěte do jeslí či mateřské školy. U dětí mladších dvou let nesmí doba, kterou tam dítě tráví, překročit 92 hodin měsíčně. U dětí starších dvou let se docházka nesleduje. Další možností je zařídit péči například prostřednictvím chůvy nebo prarodičů.

Narození dalšího dítěte

Běžnou situací, s níž se rodiče setkávají, je narození dalšího potomka

v době, kdy jeden z rodičů stále ještě pobírá rodičovský příspěvek. Dítě přestává být nejmladším v rodině, nárok na příspěvek (PPM nebo RP) přechází na nově narozeného potomka a původní příspěvek zůstává nedočerpaný. Jednou z možností, jak stávající dávku dočerpat do zákonem stanovené celkové výše, je upravit si výši čerpané částky už během těhotenství a vybrat tak „rychleji“ celý obnos v rámci rodičovského příspěvku na základě doloženého denního vyměřovacího základu (DVZ).

V případě, že rodič část rodičovského příspěvku z důvodu narození dalšího dítěte vyčerpat nestihne, má nárok na jednorázovou výplatu zbývajících částky dávky. Výplata proběhne poté, co rodič oznámí ÚP ČR narození nového nejmladšího dítěte. Podmínkou je, že alespoň jednomu z rodičů lze k datu narození dalšího (nejmladšího) dítěte stanovit denní vyměřovací základ nebo že je některý z rodičů k tomuto datu osobou, která se pro účely důchodového pojištění považuje za OSVČ.

Téma mateřské a rodičovské je více rozpracováno v aktualizované [Příručce pro nastávající rodiče](#), která je v PDF ke stažení u nás na webu. Detailní informace získáte také na [webu ČSSZ](#), [webu Úřadu práce ČR](#), [webu MPSV](#) nebo na své OSSZ či ÚP ČR. ■

